

Probuzené vzpomínky z Mořic

Jitka Štěpánková

© 2025

Slovo autorky

Těmito příběhy chci poděkovat místu, kde dnes žiji.

Lidem, kteří mě mezi sebe přijali.

A krajině, kterou jsem si postupně zamilovala – Hané.

Když jsem sem poprvé přišla, před téměř třiceti lety, nelíbilo se mi tu.

Krajina mi připadala fádňí — táhlé lány, po žních holé, jen tu a tam přerušené silnicí.

Teprve časem jsem začala objevovat její tichá tajemství.

S nimi se měnil i můj vztah k tomuto místu.

Krajina ke mně začala promlouvat.

Vyprávěla o lidech, kteří tu žili dávno před námi.

Jejich jména se ztratila. Jejich osudy upadly v zapomnění.

A tak jsem je zkusila znovu vyprávět.

Dala jim tváře, hlasy, život.

Až příště půjdeš přes pole... možná ten příběh taky uslyšíš.

Kámen v hlubinách

Dřív než se v údolí Dyje objevila první pole a vinohrady, než řeky sevřely kamenné břehy, než se světem rozběhly cesty, vypadala zdejší krajina jinak. Mezi lesy, kopci a mokřinami dýchala deštěm a mlhou. Lidé putovali beze jmen, bez psaného slova, jen s pamětí a písni předávanou dechem. V té dávné době, kdy víc než člověk, rozhodovali bohové a znamení, začal příběh jednoho pazourku, němé dívky, a muže, který se vydal na dlouhou cestu, aniž tušil, kam ho zavede...

Vítr se opíral do holých větví. Vzduch už voněl jarem, ale na zemi ještě stále sem tam ležely pomalu mizející ostrůvky sněhu. Tarn stál na pahorku nedaleko osady, kde vyrostl. V ruce svůj oštěp, za pasem kamennou sekeru. Pod ním se v ranním šeru leskly nížiny, z nichž se občas zvedaly pahorky jako je Havraní vrch, jen o málo výš než okolní kraj. Zamlžený svět se táhl daleko na jih až za řeku, která se vlnila v širokých smyčkách, tichá a nepředvídatelná. Nad hlavou mu kroužilo hejno havranů. „I duše předků se přilétly rozloučit.“ Pomyslel si, při pohledu na ně.

Za zády cítil pohledy celého kmene – některé plné obav, jiné závisť, několik upřímné víry. V ruce svíral kožený váček s posvátným pazourkem, jako by to byl kousek jeho vlastního srdce.

Starý šaman mu položil ruku na rameno. „Nesud cestu podle její délky,“ řekl tiše. „Ale podle toho, co na ní ztratíš a co získáš.“

Přikývl. Neptal se — měl úkol: dopravit kámen kamsi, kde bohové chtěli, aby byl uložen. Nevěděl proč právě on. Možná proto, že byl sirotek — bez otce, bez matky, bez závazků. Nebo proto, že dokázal mlčet, když ostatní křičeli. Naposledy pohlédl zpátky do údolí k osadě, ke známým tvářím. Pak se k nim beze slova otočil zády a sestupoval opačným směrem, než sem přišel. Vycházející slunce mu ukazovalo směr.

Šel dlouho, ráno vstával se svítáním, večer usínal znavený v trávě. Šel v horku, v dešti i v mlze. Držel se prastaré stezky, po níž kupci čas od času přinášeli ze severu podivné kožešiny, parohy, medově zbarvené kameny... A pazourky, tvrdší a ostřejší než je běžné. Stejně, jako měl ve váčku na krku. Je snad jeho posláním donést ho tam daleko odkud vzešel? Kde prý končí země a dál už je jen voda, jejíhož konce nedohlédneš... Stezka se mírně stáčela k severu. Krajina kolem měnila tvář, z bažin a mokřadů kolem řeky přišel do suchých stepů a v dálce před sebou viděl zalesněné pahorky.

Byl podvečer. Slunce viselo nízko nad zvlněnou krajinou, voda v zátočině stála klidná, břehy voněly mátou a vlhkým pískem. Šel tiše, obezřetně. Snažil se lidem vyhýbat. Každé takové setkání s cizími lidmi představovalo pro osamělého

poutníka nebezpečí. Nohy ho samy nesly k tůni, kde začínala měkká tma.

A pak ji uviděl.

Seděla na břehu, bosé nohy v chladné vodě, v klíně hrst bylin. Třídila je a svazovala tenkými stébly trávy. Ani se na něj nepodívala. Ale tušila, že je tam. Když doskládala poslední stvol, zavřela oči a začala zpívat.

Ne slovy. Jen tónem. Jemným, sotva slyšitelným. Jakoby voda sama zpívala. Bylo to křehké, pomalé, táhlé. A přitom tak hluboké, že se v jeho nitru cosi sevřelo.

Zůstal stát opodál, nechtěl ji vyrušit. Jen naslouchal. Vnímál ten zpěv celým tělem, stékal mu po páteři až do pat. Cítil cosi pradávného — touhu, smutek. Něco, co nedokázal pojmenovat.

Dozpívala, ale neotočila se. Místo toho natáhla ruku, v níž držela malý svazek sušených květů. Neřekla nic. Jen se lehce pousmála. Byl to měsíček – rostlina, která umí zacelit rány, co se nehojí. Vzal si ho, opatrně, jako by to bylo něco posvátného.

Pak vstala. Beze slova. Pomalu vykročila pěšinou mezi vrbami. Slunce za ní kreslilo do vody její stín.

Ještě chvíli stál, v ruce stále ten bylinkový svazek. Až když byla pár kroků od něj, zavolal za ní:

„Jak ti říkají?“

Zastavila se a ohlédla přes rameno. Její oči se na okamžik setkaly s jeho. Usmála se. Pak se otočila zpět a zmizela v houští.

Zůstal sám. Ale měl pocit, že tak úplně neodešla. Něco tam zůstalo s ním.

Noc padla tiše. Jen listí se občas zachvělo pod vánkem, který přicházel od jihu. Vysoko nad hlavou svítily hvězdy tak jasně, až se zdálo, že se dají sundat z nebe.

Seděl u malého ohně, který jen tiše žhnul v uhlících. Nad nimi se pomalu otáčel kus masa, napíchnutý na klacíku. Srnka – měl štěstí... Dnes už podruhé. To první mělo tvář.

V hlavě mu stále zněla ta melodie.

Nešlo o slova. Ani si nebyl jistý, zda to vůbec byla píseň. Ale ten tón – něžný a táhlý jako vzdech větru v dutém stromě – se mu usadil hluboko pod kůži. Zadíval se do noci, jako by ten tón hledal mezi hvězdami.

„Jak ti říkají...?“ zašeptal znovu, jako by to chtěl poslat dál, snad až k ní. Ale odpověď nepřišla. Jen praskání uhlíků a občasný skřek nočního ptáka.

Utrhl první sousto z masa, ale sotva ho rozžvýkal. Neměl hlad. Ne tak docela. V hlavě mu tančila dívka s bylinkami v klíně. Dívka, co nepromluvila – a přesto v něm zanechala víc než všichni, s nimiž kdy mluvil.

Položil maso stranou. Přisunul si kožešinu blíž k ohni. A než zavřel oči, znovu si v duchu vybavil její zpěv. Tentokrát se ho pokusil potichu napodobit – jen nádech. Zvuk, který se ztratil ve tmě. Ale v té tmě... byl najednou méně sám.

Ranní slunce ho přivítalo rosou a tichem. Vstal, opláchl si tvář v tůni a pohledem se rozloučil s místem, kde včera tiše přebýval její stín. Z pečinky zbylo jen pár kousků, ale ani je nesenědl – vzal si je s sebou.

Vydal se na další cestu. Nohy ho nechtěly poslouchat. Jako by věděly, že každý krok ho od ní vzdaluje. A přesto šel dál, mezi stromy, po tenké pěšině, která byla jen sotva znatelná.

Ve váčku na krku opatrně chránil svazek květín, které mu dívka podala. Několikrát k nim cestou přivoněl. Jejich vůně mu připomínala její dech. Až do chvíle, než ticho roztál výkřik.

Zarazil se. Hrdelní zvuk. Ne slova – jen hrubý, ostrý výkřik bolesti nebo strachu.

Znovu! Tentokrát hlasitější. Blíž. Zareagoval dřív, než si stačil rozmyslet proč. Vyrázil mezi keře, s oštěpem v ruce za hlasem, který beze slov volal o pomoc.

Dívka. Snad ona – snad jiná. Opírala se o strom, vlasy jí zakrývaly tvář... V ruce svírala klacek a mávala jím před sebou ve snaze odehnat dorážející šelmu. Byla velká. Černá

hřbetní srst, žluté tesáky. Možná rys, nebo vlk – ale větší, než měl být. A příliš blízko.

Nezaváhal. Zařval – hlasem, který ani sám nepoznal. Šelma se otočila, zaváhala. To stačilo. Vrhla se vpřed. Rána oštěpem minula hlavu, ale zasáhla šiji. Zvíře zařvalo, vyskočilo a zaútočilo na něj. Strhl se boj. Dech, krev, kůže, škrábance. Už neviděl, jen cítil. Oštěp dávno upustil. V divokém boji mu byl spíš na obtíž. Tarnovi se podařilo zvíře podruhé udeřit – tentokrát kamennou sekýrou trefil jeho citlivý čenich. Rychle, než se zvíře stihlo z rány vzpamatovat, vyskočil, popadl ze země svůj oštěp a tu bestii dorazil. Bylo po všem.

Klesl na kolena. Dech se mu trhal. Až teď si uvědomil bolest. Ostrou. Pálivou. Nepříjemně hlubokou. Z ramene mu stékala krev — pomalu, ale vytrvale. Kapala do prachu, jako oběť, kterou si země vyžádala. Paže i hrud' měl poseté škrábanci křížem krážem. Na dlaních krev, cizí i vlastní. Všechno se zdálo příliš tiché – až na tlukot srdce, který mu zněl v uších. Ale byl naživu.

Dívka stála opodál, ruce na rtech, oči rozšířené. Pomalu přistoupila k němu a poklekla u něj. Pozvedl zrak a zadíval se jí do tváře. Byla to ona.

Ruce měla jemné, ale pevné. Když ho brala za paži, aby se podívala na ránu, sykl – ne z bolesti samotné, spíš